

El Bou i la Mula

Referència	EBV4
Títol	“La tradició del pessebre està tornant a agafar molta força”
Autora	Carme Melià
Publicació	Diari AVUI
Data	22/12/2002
Tema	Figures, Joan Castells
Idioma	Català
Pàgines	1

 PERSONATGES DE NADAL

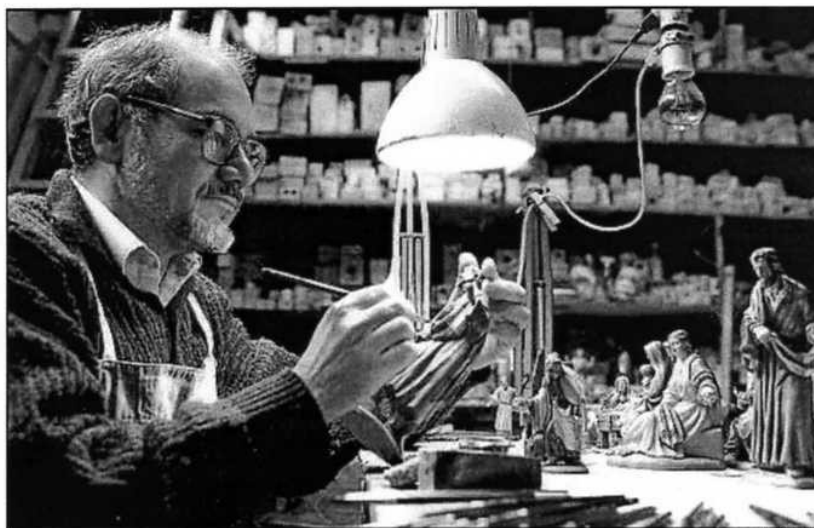
Joan Castells Figuraires artesans de pessebres

“La tradició del pessebre està tornant a agafar molta força”

 Carme Melià
BARCELONA

Fang cuit a 900 graus, pintura a l'oli i unes mans destres heretades d'una tradició artesana que ha lligat tres generacions d'una mateixa família. Amb moviments pausats, però amb la seguretat que aporta l'experiència, el Joan Castells i el seu germà Martí donen els últims retocs a les figures de pessebre que omplen el taller familiar al barri de les Corts. Una activitat que, malgrat la introducció massiva del plàstic i altres materials més econòmics que han copat –a partir dels anys 60– la producció de les figures més senzilles, encara continua viva gràcies “a la cultura de l'oci”. En molts pobles, destaca, s'han creat moltes entitats que realitzen diverses activitats al llarg de l'any i el pessebre n'és una, ja que “s'ha desllindat la part més religiosa i es pren com un *hobby*”. Això ha fet créixer el nombre d'associacions pessebristes que demanen figures artesanes i de qualitat “explorant més la part artística que religiosa, perquè hi ha llocs on es fan veritables meravelles, tant en escultura com en diorama”.

Ahora, el Joan destaca que la il·lusió dels nens per fer el pessebre a casa “torna a agafar molta força” i els pares o els avis amb els infants s'adrecen a les fires nadalenques per “adquirir cada any alguna peça nova per a la col·lecció”, com també la molsa, el suro o altres elements de l'estampa. Es tracta d'una tradició que conviu amb l'arrelament de comprar l'avat de Nadal, ja que tot i que en un principi “l'arbre es va menjar el costum de fer el pessebre, ara es combinen les dues coses”.

Joan Castells manté la tradició familiar, que ve del segle XIX, de crear figures de pessebre artesanes de fang i pintades a mà amb destresa

El naixement, l'anunciada, els pastors i els reis adorant el nen Jesús són les figures bàsiques del pessebre, a les quals es van afegint d'altres més secundàries com “la dona que renta la roba al riu, el pescador, l'home amb un feix de llenya o la samaritana”. L'ampli ventall de l'imaginari popular fa que un pessebre normal arribi a tenir “entre 30 i 40 figures”, mentre que els diorames que munten moltes associacions són molt més complexos i en alguns casos reproduïxen tota la vida de Crist, des de la infància a la Passió i el Calvari. Però, tot i la demanda de peces artesanes, els Castells reconeixen que hi ha una manca d'interès dels joves artistes per dur a terme una feina de la qual “és difícil viure tot l'any, has d'estar molt a sobre i els resulta més rendible fer figura decorativa”. A més, el Joan afegeix que l'art surt de dins, però per fer artesanía es requereix, a més de tenir art, un aprenentatge que en molts casos s'està perdent. De fet, la gran producció de figures artesanals de pessebre es troba a Olot i a Múrcia, mentre que dels petits tallers que hi havia a Barcelona i a la resta de Catalunya “ja en queden molt pocs, eren negocis familiars que no han pogut aguantar”.

Les figures sintètiques d'Itàlia o les molt econòmiques arribades de l'Orient s'han fet amb el mercat “d'una societat consumista,

sobretot per Nadal”. Així, el taller Castells manté la qualitat i el toc familiar que es caracteritza per figures estilitzades – “lluny de l'abarrocamment de principi del segle XX” – i d'estil hebreu, amb tocats de turbants i túniques. Ara fan una producció més limitada, ja que només treballen els dos germans al taller, tot i que amb algun suport puntual com “les dones, que ens ajuden a pintar quan cal”. Encara creen nous models, “sense trencar” l'herència familiar, i en les mides habituals, de 8 a 30 centímetres.

I és que les peces Castells són la història d'una nissaga que comença a final del segle XIX en la figura de Martí Castells Martí, un escultor que va trobar sortida a la devallada de la imatge religiosa en la creació de figures de pessebre, una activitat que van seguir els tres fills, Josep, Joan i Martí. Aquest últim, el més petit, es va decantar per la tasca més creativa, aportant nous models i fixant les bases del que serà l'autèntica figura Castells. A mitjan segle passat, amb la revifalla del pessebrisme i l'aparició de moltes associacions es va popularitzar el pessebre amb un estil menys religiós, amb personatges més populars i tradicionals. Incloure-hi el caganer és ja una qüestió més personal, que no tothom considera gaire adequada.